Leendert Van Accoleyen

De Koer staat of valt met de buurt.

Wie de Koer binnentreedt, voorbij de fietsen wandelt en linksaf slaat na de tribune en container met overdekte stock, ziet iets wat een ruwe, nog onafgewerkte werkruimte is. Of wat alleszins in de toekomst een atelier voor en met de buurt moet worden. Op het eerste gezicht lijkt de lagergelegen ruimte net gered van verval. De open bakstenen muren, het ontbreken van de eerste verdieping met een zwevende deur bovenaan, de geur van lichamelijke arbeid… De wezenlijke vorm kan nog alle kanten op, maar daar op focussen verbergt hetgeen zich hier voltrekt. Ook al toont de open ruimte meer gelijkenissen met die van een houtbewerkingsbedrijf, het proces ademt het basisidee voor deze plek uit in alle kieren en gaten. Dit is een werkplaats, in het leven geroepen voor niet één maar iedereen, waar dialoog, betrokkenheid en creatie in harmonie zijn met de plek.

Die keuze is niet toevallig. Leendert Van Accoleyen mag dan wel een beeldhouwer van opleiding zijn, hij houdt het niet bij dat sculpturale (of enig ander) kader. Het draait bij hem evengoed rond het verbeelden, de contextuele dialoogvoering en, in dit geval, het 'zijn'. Of specifieker, het 'aanwezig zijn' als een contextueel besef in een plek waar middelen voorhanden zijn. Het doet zich voor als een soort 'zijn' dat authentiek aanvoelt, dat actief verhoudingen blootlegt tussen het ene en het andere zonder doelgericht of met een afgelijnd resultaat voor ogen verbinding te na te streven. Een 'zijn' om de dingen te herkennen die schijnbaar alle waarden hebben verloren en zich als zodanig bevrijd of vrij kunnen gedragen. Objecten zoals overschotten hout of afgedankte stenen en ruimtes zoals die werkplaats, bestempelt hij om die reden als 'ongekapitaliseerd'. Iets zonder kapitale waarde, hetgeen zich heeft losgemaakt van de dominante winstgevende structuren. Misschien dat er in de Koer ook dingen zonder emotionele waarde liggen, maar de uitpuilende stockage vertelt me het tegenovergestelde. Al kan dat ook te wijten zijn aan de Koer die niet exact raad weet met de rondslingerende spullen. In elk geval gaat hij met die bewuste aanwezigheid aan de slag waarbij hij het spreekwoord 'roeien met de riemen die je hebt' volgens mij wel ergens ter harte neemt. Vanuit dat opzicht kan Van Accoleyen de Koer als zijn ideale werkplek beschouwen: net zoals de daar aanwezige middelen beweegt of gedraagt het zich vrij. Het neemt een tussenpositie in: het houdt het midden tussen ontwikkeling en gerichte creatie en geeft bewegingsruimte aan spanningsvelden.

Iets krijgt een waarde, niet vanwege het kapitaal dat ermee geassocieerd wordt, maar dankzij het engagement dat dat 'iets' mogelijk maakt.

De Koer beschouw ik als een eerlijke ruimte waar zelfvoorziening en ongebonden energie logisch klinken, zonder dat het autonomie nastreeft. Het opzetten en onderhouden van een verbindingscultuur neemt er een beduidende, misschien zelfs doorslaggevende rol op. Uitwisselingen met en invloed van de bewoners, buurt en bezoekers houden de plek mee in stand omdat de Koer mee kijkt naar hun noden. Zo is er – hoe kan het ook anders – een café aanwezig, want België beschikt nu eenmaal over een sterke cafécultuur. Het herbergt een cinema, een podium voor theater en muziek, een keuken, een tentoonstellingsplek, een tribune, een kantoorruimte… Van Accoleyen heeft zelfs mee een gemeenschapsoven gebouwd die geregeld wordt aangestoken om gezamenlijk pizza's en brood te bakken. Toch overlappen al die verschillende plaatsen elkaar niet volledig, zorgen ze voor gezonde frictie en lijken ze soms synchroon soms parallel de dingen in beweging te zetten. Van Accoleyen bouwt daarop verder en wil op organische wijze verenigen. Met dat atelier trekt hij de dialogen open tussen mens, plek, object, natuur en zelfs organismen.

Wie zijn wij om te zeggen welk stuk onkruid of gedierte mag blijven en wat niet?

Veel, maar niet alle ruimtes in de Koer hebben al een bepaalde bestemming of voorgeschreven functie gekregen. De Koer zit in een aanhoudende staat van verbouwing. De residentieplek manoeuvreert tussen stilstand en beweging. Dat schept de mogelijkheid tot de introductie van nieuwe spanningsvelden waarvan Van Accoleyen er een op gang trekt. Hij kan er zo ongedwongen een nieuwe biotoop creëren en wakkert daarbij een voor de Koer nog onontgonnen soort verbindingscultuur aan. Het open werkatelier verzamelt mensen door gedeelde ruimte, materiaal en kennis te voorzien bij praktische taken. Een specifieke zaag, compressor of boor nodig? Inzicht gevraagd bij een bepaald technisch project? De buurt maakt mee het atelier, zowel voor kennisoverdracht als vrije gedachtewisseling. Het persoonlijke garageatelier of kamertje waarin velen van ons investeren om zaken te vervaardigen of herstellen, wordt hier samengebundeld en opengesteld in een voor iedereen toegankelijke ontmoetingsplek. Op die manier verlegt hij de klemtoon van samen beleven naar samen de handen uit de mouwen steken. Dat stoffige, *would-be* werkatelier, mede ontstaan door buurtbewoners, de Koer-enthousiastelingen en toevallige passanten, illustreert als geen ander zijn filosofie van het samen 'zijn', kijken en creëren. Een verbindingscultuur gestoeld op het figuurlijk én letterlijk samenwerken.

John Donne's beklijvende "No man is an island" weergalmt door de ruimte. Of hoe, los van de spirituele interpretatie, niemand volledig zelfvoorzienend en op zichzelf staand is.

De betrokkenheid bij het gebruiken, verbouwen en wegvallen van ruimtes zorgt voor dynamiek en levendigheid in functies en bakstenen. Zulke praktische bedrijvigheden en de – laat ik hopen - voldoening gevende resultaten lonen allicht op lange termijn. Tegelijk slurpen ze tierig menselijke energie op, hoe geïnvesteerd iemand ook is in een bepaald project. Ze eisen een langdurig, soms heftig engagement op van iedereen die zich er actief bij betrekt. Van Accoleyen beseft dat zoiets ook niet houdbaar is. Door deels weloverwogen deels intuïtief energie te investeren in zij die al energie erin besteden, consumeert hij niet. Hij inspireert een tweerichtingsverkeer tussen mens, plek en organisme, tussen een deelnemende vrijwilliger en een verroeste plaat. Hetzelfde is van toepassing op grotere schaal, namelijk in de Koer: de vaak spontane mechanismen die er een uitgebouwde verbindingscultuur opzetten en cultiveren, houden geen abstracte of on(be)grijpbare concepten in. Ik stip hier het mensenwerk aan, maar evengoed een uiterst fragiele bubbel.

Een plausibele vraagstelling die hij afleidt van de reeds aanwezige cohesie in de Koer, is niet of een nieuwe verbindingscultuur nodig is – want dan zouden we het hier en nu kunnen afkloppen, er is toch al een café – maar hoe die cultuur op een duurzame manier kan worden voortgezet. Hoe verleng of vernieuw je die verbindingen en engagementen?

Het gedachtegoed achter die open werkruimte achteraan blijft voorlopig nog een ongezuiverde distillatie van zijn perspectief op de werkruimte, de Koer en diens context. Zoiets is – of blijft – onaf door de wisseling van engagementen. Da maakt het net zo gelaagd en krachtig. Wie hier een in schoonheid volbracht kunstwerk verwacht of de kunstenaar of buurtbewoner alleen in 'zijn' atelier aan het werk wil zien, komt bedrogen uit. In plaats daarvan krijg je een andere blik toebedeeld: een faciliteit die, ondanks zijn kinderschoenen-status, al volop verbindend werkt. De 'Iedereen een eigen eiland'-filosofie vervangt hij door een dialogerende ruimte waar (bio)diversiteit kan ontstaan dankzij participatie op verschillende

vlakken. Van Accoleyen betrekt mensen in de opbouw- en denkprocessen: ze ruimen mee het eerder aangehaalde, rondslingerende en afgedankte materiaal op en dragen bij tot de aanzet van een stockageregeling. Hij laat hen mee het werkatelier vormgeven en uiteindelijk realiseren. Hij brengt hen samen door een hardnekkige houtzwam – een van de kwalen van licht vervallen gebouwen – weg te werken. Kortom: zij nemen verantwoordelijkheid op. Ze worden mee eigenaar van dat atelier. Ze staan mee in voor het welzijn van een plek. Ze bewaken als het ware de dialogen. Dat proces rekent hij tot een minstens even belangrijk onderdeel van de verbindingscultuur die hij op gang wil trekken.

Gestaag uitgeholde begrippen zoals exclusiviteit, excellentie en restauratie ga je hier niet vinden.

Niet onbelangrijk: Van Accoleyen is geen onbekend gezicht in de Koer – hij wordt vaak aangesproken als de zogenaamde verloren zoon. Al van bij de opstart maakte hij deel uit van de organisatie die de bakstenen legde voor wijlen Zwart Wild en later de Koer. Hij bleef er echter niet en trok weg, deels omdat hij een bubbeleffect ervaarde. Dat verduidelijkt overwegend maar niet uitsluitend zijn benadering van dat atelier. Door geregeld de 'veilige' of bekende zones te verlaten, wordt de balans tussen mens, ruimte en alles ertussenin geprikkeld en getransformeerd. Onze perceptie verschuift. Waarom gaan we anders überhaupt op reis of kijken we reikhalzend uit naar dat ene moment waarop we onze veilige muren even verlaten?

Voor mij verklaart zijn verplaatsingsdrang waarom hij er drie maand intensief in plaats van een jaar heeft gewerkt. Naast de residentie was er immers nog de deelname aan het Kunstenfestival Aardenburg en het in ere herstellen van een monument uit WOI in Lede – een aanbesteding die heel wat maatschappelijke problematieken blootlegt en waar overigens een nog uitvoerigere tekst over geschreven kan worden. Het aftasten van de grenzen in (semi-)publieke ruimtes laat hem zichzelf als mens en kunstenaar in vraag stellen. Hij doorprikt daarbij de illusie van vrijheid. Dat er uiteraard grenzen zijn aan wat vrijheid inhoudt, vertelt hij me. Ik kan dat alleen maar bevestigen. Wat dat atelier en bij uitbreiding zijn aanpak aanroeren, heeft te maken met de verantwoordelijkheid van vrijheid en het vervullen en aanvaarden van die taak. Dit betreft niet enkel zijn verantwoordelijkheid in hoe hij als kunstenaar ruimtes invult, mensen betrekt en waarden percipieert (ik verwijs nog maar eens naar het maken van een 'replica' van het hierboven vermelde oorlogsmonument). Evengoed moeten wij onze verantwoordelijkheid inzien en opnemen in hoe we omgaan met onze omgeving, samenleving en medemens.

In tegenstelling tot de andere Koerresidenten heb ik bij Van Accoleyen dus geen (tussentijdse) publieke presentatie meegemaakt, verhalen en muziek meegepikt of van hem iets beeldend of performatief aanschouwd. Ik kon er niet direct mijn vinger opleggen toen ik de houtgeur opsnoof en hij zijn uitleg gaf. Er bestaat geen één specifiek moment dat zijn brede, nog lopende 'onderzoek' en uitwerking kadert. Van Accoleyen trekt zich los van categorieën en opgelegde wetten. Hij kijkt er kritisch naar terwijl hij met zijn contextuele beleving aan de slag gaat. Daarom zindert hij na in die ene ruimte tussen baksteen en houtbalk, én ver daarbuiten. Hij genereert een ongekunstelde, harmoniërende vorm van (een garantie op) leven, zowel voor ons als voor uitgediende objecten, natuurlijke elementen en de omgeving. Het is een soort van ecologische mentaliteit die ons dagelijks rond de oren gesmeten wordt. Hij geeft ons dat terecht mee door vrij, intuïtief en speels te verbeelden. Weg van het hokjes denken, weg van het elk voor zich. Hij deelt het 'zijn' omdat én zodat hij verbindt. Of zoals Donne het al zo mooi verwoordde: "No man is an island."